

Agi Sofferová S otcem A Dvěma Sourozenci V Mukačevě

Nalevo je Ibi, jak jsme mé sestře Heleně říkali (Jocker, rozená Kahan), vedle ní je náš otec Bence Kahan, pak já a vedle mě stojí bratr Joe. Po válce žil v Anglii. Kolik mi tam může být? Kolem dvanácti. Narodila jsem se v roce 1923, takže ta fotka pochází z roku 1936.

Byla pořízena v Mukačevě, na našem dvoře. Vepředu byl velký dvůr a ano, tyhle malé domky. Tam žili naši sousedi. Vedle jsou záchody, latrína, které patřily jen nám. Když jsem vyrůstala, neměli jsme koupelnu. Vždycky jsem říkala: „Vyrůstla jsem bez koupelny a nemůžu být bez ní!“ Tam vzadu byl dvorek, pár stromů, švestky a jeden ořešák a trochu místa pro zahrádku. Tam jsme pěstovali zeleninu: okurky, ředkvičky, brambory.

Můj otec se jmenoval Bence, což bylo maďarské jméno, v hebrejštině je to ben Zion, Syn Sionu. Narodil se v Máramoros Sziget. Dnes by mu bylo asi 130 let. Když jsem se narodila, mé matce bylo už přes 40 a otci muselo být kolem 50, takže se narodil kolem roku 1873. Když byl ještě v Máramoros Sziget, chodil do obecné školy, tehdy to byl chudý kraj a nemohli si dovolit vzdělání. Jak co se týče času, tak peněz. Jeho mateřštinou bylo nejspíš jidiš, ale mluvil taky maďarsky, tam se maďarsky mluvilo. Později odjel z Máramoros Sziget do Mukačeva a tam se oženil s mou matkou Miriam. Jak se spolu seznámili, nevím.

Můj otec dodržoval židovské tradice, slavil všechno, chodil do synagogy, nebo častěji do modliteben. Chodil jak na ranní, tak na večerní modlitby, takový byl v Mukačevě zvyk. Kašrut, jak se tomu říká, se doma zachovával. Měli jsme tři sady nádobí. Pesachové se skladovalo na půdě a o Velikonocích se vždycky sneslo dolů, byla to zdobená keramika. Seder byl vždycky slavný, protože se rodina sešla. Víte, to se vracívala ta děcka, která už byla ve světě. To bylo vždycky hezké. Všechny soboty se dodržovaly, a to přísně. Nevařilo se, nedělalo se nic.

Můj bratr Jan byl třetí nejstarší dítě. Narodil se v Mukačevě v roce 1905. Žil v Mukačevě. Během války byl v několika koncentračních táborech, protože bojoval ve Španělsku. Jel tam v roce 1938 jako dobrovolník. Byl ve vězení ve Francii, tam mu pomohli dostat se ilegálně domů do Mukačeva. Bylo to jako zázrak, víte, tam také bylo podzemní hnutí. Dostal se domů, ale netrvalo to ani hodinu nebo dvě, když si pro něj přišli. Odvezli ho do koncentračního tábora v Maďarsku. Odtud šel do Osvětimi. Takže si toho hodně prošel, ale vrátil se a zůstal v Mukačevě.

Z mých sourozenců mi je věkem nejbližší Helena, které říkáme Ibi. Narodila se v roce 1919. Před válkou studovala na učitelku v Miškolci a pak učila v Užhorodě. Do koncentračního tábora odjela z Užhorodu spolu se svými studenty. Stále žije, v kanadském městě Halifax. Je starší než já, ale je to čupr holka. Po válce se vdala za Emila Jockera, manžela sestry Růženy, která zemřela za války. Žili ve Znojmě, ale těsně před revolucí (před rokem 1989) vyvandrovali do Kanady, kam se provdala jejich dcera Jana, doktorka, a jejich syn Pavel tam taky zdrhnul.